kojele (k. Nr. 259, 334), skliutakojėmis segėmis (k. Nr. 242), lankinėmis žieduotosiomis segėmis (k. Nr. 186, 933), storagalėmis apyrankėmis (k. Nr. 248, 253, 32O, 333, 467) ir kt.

Dauguma viduriniojo geležies amžiaus kapų nesietini su akmenų vainikais.

VI-VII a. vyrauja biritualizmas. Apie tai liudija tų pačių tipų dirbiniai, aptinkami ir griautiniuose, ir degintiniuose kapuose (pvz. lankinės žieduotosios III gr. ir skliutakojės segės, storagalės apyrankės ir kt.). VI-VII a. degintiniams kapams būdinga tai, kad į kapavietes supilami stambūs, švarūs kauliukai be angliukų ir degėsių priemaišų.

Rasa Banytė

1993 m. Baitų plokštinio kapinyno tyrinėjimai

1993 metais MLM toliau tęsė Baitų, Klaipėdos raj., kapinyno archeologinius tyrinėjimus. Iškastos dvi perkasos (Nr. 4 ir Nr. 8), ištirtas 71 kv. m kapinyno teritorijos. Perkasa Nr. 4 atmatuota Minijos kranto aukštutinėje dalyje, į Š nuo ankstesniais metais ištirtų perkasų ir šliejasi prie jų. Šioje perkasoje rasti 3 kapai su ryškiomis kapų duobėmis ir įkapėmis (Nr. 21, 23, 24), spėjamas vaiko kapas be įkapių (Nr. 27), 1 žirgo palaidojimas (Nr. 22), vienas kapas be įkapių (Nr. 26) ir viena iš dalies ištirta kapo duobė (Nr. 25). Akmenų viršūnės ir pelenų bei degėsių smėlio dėmės perkasoje Nr. 4 išryškėjo jau O,25-O,4 m gylyje. Šalia pasirodžiusių kapų duobių kontūrų pastebėtos pavienės degėsių dėmės - ugniavietės arba neaiškių kontūrų pilkšvo smėlio su pelenais ir degėsiais dėmės. O,4 m gylyje jos išnyko. Daugumos

kapų duobių kontūrai gelsvame smėlyje pradėjo ryškėti O,3-O,35 m gylyje. Akmenys virš kapų duobių ir jų sanpiluose buvo sudėti netvarkingai. Jie sudarė padrikus tankesnius ar retesnius grindinius ir gulėjo O,3-O,8 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Moters kape Nr. 24 akmenys net dviem-trimis sluoksniais buvo sumesti į kapo duobės šiaurinę pusę, t. y. spėjamoje mirusios juosmens-kojų srityje. Radiniai buvo akmenų pagrindų lygyje ar net tarp jų. Kape Nr. 22 su žirgu duobės pietvakarinis kraštas buvo sutvirtintas netvarkingai sudėta dviguba akmenų eile. Šio kapo ir kapo be įkapių Nr. 26 ŠV, PV, PR duobių kraštai sutvirtinti molio juostomis. Kapo Nr. 26 šiaurės vakariniame duobės gale molio intarpas buvo net iki 3O cm storio ir 4O cm pločio. Kapų duobių sanpilai buvo iš permaišyto su degėsiais ir pelenais smėlio. Vienos duobės išsiskyrė ryškia pilka pelenų ir degėsių smėlyje dėme (kapai Nr. 21, 23), kitos - šviesesnio smėlio su pavieniais degėsiukais ir pelenais dėme (kapai Nr. 24, 27). Kapų duobės stačiakampės suapvalintais kampais, jų gylis - O,55-O,95 m nuo dabartinio žemės paviršiaus. Duobių ilgis - 2,5-3,1 m , plotis - 1-1,6 m. Vaiko kapo duobė buvo 1,3 m ilgio ir O,7-1 m pločio. Kapų duobės iš esmės orientuotos Š-P kryptimi su nežymiais nukrypimais į R ar į V. Mirusiųjų griaučiai sunykę, todėl jų laidojimo kryptis galima nustatyti tik pagal įkapių išsidėstymą kapo duobėje. Pasitvirtino šiame kapinyne anksčiau pastebėta tendencija, jog vyrai laidoti šiaurei artima kryptimi, o moterys - pietų. Kape Nr. 23 vyras galva orientuotas į Š-ŠR, moterų kapai (Nr. 21, 24 - į P-PR. Žirgo palaidojimas Nr. 22, sprendžiant pagal dantų ir žandikaulio liekanų padėtį kapo duobėje, orientuotas į Š-ŠV.

Moterų kapuose Nr. 21, 24 darbo įrankių nerasta. Papuošalus sudarė daugiausia gintariniai karoliai bei smulkūs drabužių puo-

šimo metalu fragmentai. Kape Nr. 21 įvairių dydžių gintaro karoliukai bei vienas raudono emalio karolis, rasti padrikai visame kapo duobės plote. Kartu su jais aptikti keli smulkūs neaiškūs geležies fragmentėliai, žalvarinės įvijėlės fragmentas, žalvarinė apskrita 1,4 cm skersmens plokštelė, puošta koncentriniais iškilimais su žalvarine akute viduryje. Pastarosios plokštelės antroje pusėje išlikę audinio žymių. Tokios plokštelės rastos ir moters kape Nr. 24. Tai yra neabejotinai drabužių puošybos elementas. Galima spėti, kad ir karoliai kape Nr. 21 puošė drabužį. Šiame kape rasti du žalvariniai žiedai: vienas - apskrito skersinio pjūvio pusapvalio skersinio pjūvio žalvario vielos. Moters kape Nr. 24 visi radiniai iš esmės sudarė kažkokio drabužio - greičiausiai skraistės ar nuometo - puošybos elementus. Tai spėjamoje mirusiosios galvos ir krūtinės srityje, O,35-O,7 m gylyje, padrikai gulėję 4 gintariniai karoliai ir daugybė drabužių puošybos metalu liekanų: smulkių žalvarinių spurgelių - kniedučių, apskritų žalvarinių plokštelių, dvigubų plokštinių įvijėlių, pusės žiedo formos žalvarinių vielučių, 4 cilindrėlių, sulenktų iš balto metalo (sidabro) skardelės. Mirusiosios krūtinės - juosmens srityje pavienės smulkios grandelės žymėjo suirusios grandinėlės vietą. Iš šių fragmentų neįmanoma atkurti drabužio puošybos ornamentų, tačiau aišku, jog jais buvo puoštas visas drabužis, kuriuo buvo apsiausta ar aprengta mirusioji. Pvz., preparuojant viršutinį kapo duobės sluoksnį žalvarinės apskritos plokštelės buvo randamos "geraja" puse į viršų, o duobės dugne - į viršų ta puse, kuria buvo tvirtinamos prie audinio. Be šių radinių kapo galvūgalyje dar rasti du pusapvalio skersinio pjūvio apyrankės fragmentai, puošti skersiniais grioveliais.

Vyro kape Nr. 23 įkapes sudarė:vienas greta kito galvūgalyje gulėję geležinis dalgelis (jo ilgis - 29 cm, geležties plotis - 4-5 cm)

ir įmovinis kirvis (jo ilgis - 18 cm). 30 cm į vakarus nuo jų rastas 34 cm ilgio įmovinis ietigalis su rombo formos briaunuota plunksna. Kapo duobės vidurinėje dalyje atidengtos diržo liekanos su geležine D formos sagtimi. Diržas buvo apkaltas geležiniais apkalėliais ir kniedėmis bei smulkiomis žalvarinėmis vinutėmis.

Kapą Nr. 22 reikia skirti prie simbolinių žirgų palaidojimų. Kapo duobės šiauriniame gale atidengti arklio dantys ir žandikaulių liekanos. Pavieniai dantys gulėjo net už 1 m į P nuo žandikaulių liekanų. Duobės vidurinėje dalyje, prie priešingų jos kraštų, rastos dviejų arklio kanopų liekanos. Toks padrikas arklio griaučių išdėstymas rodo, jog laidotas ne visas arklys, o tik jo galva ir galūnės, galbūt ir oda. Dantų srityje rasti 7 stikliniai ir gintariniai karoliai, neaiškūs geležies fragmentėliai, žalvarinis juostinis ir sidabrinis įvijinis žiedas, susuktas iš tordiruotos ir įkartėlėmis puoštos apskrito skersinio pjūvio vielos. Netoli rytinio duobės krašto, vienodai nutolęs tiek nuo žandikaulio fragmentų, tiek nuo kanopos liekanų, gulėjo gintarinis vabalo su plokščiu "pilveliu" formos 2,2 cm ilgio kabutis.

Perkasoje Nr. 5, kuri atmatuota 23 m į Š nuo perkasos Nr. 4, upės link kiek nuolaidesnėje vietoje, kapų nerasta. Su kapinyno egzistavimo laikais gali būti susiję tik dvi O,6 m gylyje atidengtos ugniavietės bei smulkūs pavieniai apdegusio molio tinko fragmentai.

1993 metais ištirtus Baitų kapinyno kapus datuojame IV-V a. pradžia.